

Legitieme portie opeisen: termijn, informatie en hulp van een advocaat

Orden opgegeven waarden, schulden en correcties voor uw adviseur.

LEES / ORDEN / BEWAAR

Van uw vraag naar een volgende stap

Uw legitieme portie veiligstellen? Onderscheid aanspraak maken van uitbetaling, verzamel de juiste gegevens en laat een dreigende termijn beoordelen.

Begin met overzicht

Een legitieme portie komt niet vanzelf op uw rekening. Wie er recht op heeft, moet tijdig kenbaar maken die te willen ontvangen. Als algemene regel geldt uiterlijk vijf jaar na het overlijden, met mogelijk een eerder gestelde redelijke termijn. Daarnaast kent de wet een bijzondere termijn van negen maanden in een specifieke vruchtgebruikssituatie met de echtgenoot. Het moment waarop u aanspraak maakt en het moment waarop betaling kan worden verlangd, zijn verschillende vragen. Laat bij een naderende termijn, ontbrekende informatie of een betwiste berekening uw positie beoordelen door een advocaat erfrecht. Deze gids betreft de geldvordering naar Nederlands recht, niet het verkrijgen van een specifiek erfstuk.

Leg dit alvast klaar

- ☐ Geïntariseerde bezitting of gift
- ☐ Geïntariseerde schuld
- ☐ Neerwaartse waardecorrectie

Uitleg bij uw situatie

Lees de uitleg en noteer wat u in uw eigen dossier nog moet laten beoordelen.

1. Controleer of u legitimaris bent

De legitieme portie beschermt een wettelijk omschreven groep afstammelingen van de overledene. Vaak gaat het om een kind dat in een testament is onterfd. De positie van een kleinkind vergt een afzonderlijke beoordeling; familie zijn betekent niet dat iedereen zelfstandig dezelfde aanspraak heeft. Een onterfde echtgenoot heeft geen legitieme portie, maar kan andere rechten hebben.

Neem daarom de familiegegevens en het testament mee. Geef aan wie op het moment van overlijden leefde en wie volgens het testament erfgenaam is. Laat bij een buitenlandse verbinding eerst vaststellen welk recht van toepassing is. Een Nederlandse woonplaats van één betrokkene is niet op zichzelf voldoende om alle erfrechtelijke vragen met Nederlands recht te beantwoorden.

2. Begrijp het verschil met een erfdeel

Volgens Notaris.nl bestaat de legitieme portie uit een geldbedrag ter grootte van de helft van wat het kind volgens de wet zou erven. Zij geeft geen aanspraak op een bepaald voorwerp. Een beroep op de legitieme portie maakt een onterfd kind ook niet automatisch tot mede-erfgenaam met alle bijbehorende beheersbevoegdheden.

Vraag dus niet uitsluitend om een sleutel, een schilderij of toegang tot een bankrekening alsof u al deelneemt aan de verdeling. Formuleer welke geldelijke aanspraak u wilt laten beoordelen en welke informatie daarvoor nodig is. Het verschil tussen een erfdeel, een legaat en een legitieme portie bepaalt mede tot wie u zich richt en wat u vraagt.

3. Stel de aanspraak tijdig en aantoonbaar veilig

Het in april 2026 gepubliceerde standpunt van de Kennisgroep Belastingdienst verwijst naar artikel 4:85 BW: zonder verklaring binnen een door een belanghebbende gestelde redelijke termijn, en anders uiterlijk vijf jaar na overlijden, vervalt de mogelijkheid aanspraak te maken. Wacht daarom niet met de beoordeling van een ontvangen termijnbrief totdat de hele berekening klaar is.

Laat zo nodig een duidelijke verklaring opstellen waarin staat dat u de legitieme portie wenst te ontvangen, gericht aan de juiste personen. Bewaar de tekst en bewijs van ontvangst. Een informele vraag of er nog iets voor u overblijft is niet zonder beoordeling hetzelfde als een juridisch duidelijke aanspraak. Behandel de uiterste termijn niet als een gewone herinneringsdatum die vanzelf verlengd wordt.

Uitleg bij uw situatie (vervolg)

Een afzonderlijk risico staat in artikel 4:85 lid 2 BW. Staat negen maanden na overlijden nog niet vast in hoeverre de echtgenoot aanspraak maakt op vruchtgebruik krachtens artikel 4:30, dan kan het deel van uw vordering dat ten laste van die echtgenoot komt vervallen. U voorkomt dat volgens die bepaling door binnen die negen maanden aan de echtgenoot te verklaren dat u uw legitieme portie wilt ontvangen. Dit is een specifieke situatie, geen algemene negenmaandentermijn voor iedere legitimaris. Laat de toepasselijkheid en eventuele verlenging volgens artikel 4:77 direct beoordelen.

4. Maak aanspraak en opeisbaarheid niet aan elkaar gelijk

Artikel 4:81 BW noemt als uitgangspunt dat de vordering vanaf zes maanden na overlijden opeisbaar is. Dat betekent niet dat de betaling in iedere nalatenschap dan direct kan worden afgedwongen. De wettelijke regeling en een testament kunnen relevant uitstel meebrengen, onder meer in verband met een langstlevende partner.

Notaris.nl beschrijft dat een testament kan bepalen dat het kind de legitieme portie pas ontvangt na overlijden van de partner. Laat daarom de concrete formulering en omstandigheden beoordelen. Een latere betalingsdatum is geen reden om een eigen termijn voor het maken van de aanspraak te laten verstrijken. Noteer beide vragen afzonderlijk in uw dossier.

5. Vraag gegevens voor een controleerbare berekening

De berekening begint met de legitimaire massa: de waarde van de goederen van de nalatenschap, vermeerderd met de volgens de wet mee te tellen giften en verminderd met de daarvoor aangewezen schulden. Artikel 4:65 verwijst voor de aftrek naar artikel 4:7 lid 1 onder a tot en met c en f. Niet iedere boedelschuld wordt dus op dezelfde manier afgetrokken. De helft van uw wettelijke erfbreuk wordt op deze aangepaste grondslag toegepast; daarna kunnen onder meer eerder door u ontvangen giften of verkrijgingen op uw aanspraak in mindering komen.

Een fictieve, vereenvoudigde berekening: een ouder zonder echtgenoot laat twee juridische kinderen na en heeft de dochter onterfd. Er zijn goederen van €240.000, €20.000 aftrekbare schulden en een voor deze berekening mee te tellen gift van €60.000 aan de broer. De massa is dan €280.000. De wettelijke erfbreuk van de dochter is een half; haar legitieme breuk is een kwart. Haar bruto legitieme portie is in dit voorbeeld €70.000, vóór eventuele op haar aanspraak toe te rekenen eigen verkrijgingen. Andere familieverhoudingen, giften of schulden veranderen de berekening; dit is geen persoonlijke uitkeringsbelofte.

Uitleg bij uw situatie (vervolg)

Bent u legitimaris zonder erfgenaam te zijn, dan geeft artikel 4:78 BW tegenover de erfgenamen en met het beheer belaste executeurs recht op inzage, afschriften en inlichtingen die nodig zijn voor de berekening. Vraag daarom gericht om vermogensoverzicht, relevante waarderingen, schuldbewijzen en giftgegevens. Benoem wat ontbreekt en waarom het nodig is; dit is geen onbeperkte toegang tot ieder privéarchief.

6. Reageer op een betwiste berekening met een concrete vraag

Wijkt uw berekening af van die van de erfgenamen, splits het verschil dan uit. Gaat het om de kring van betrokkenen, de waarde van een goed, een schuld of de behandeling van een gift? Een lijst met geschilpunten en stukken helpt om gericht informatie te vragen en voorkomt dat iedere reactie weer bij het gehele familieconflict begint.

Een notaris kan helpen met uitleg en een controleerbare afwikkeling; bij een conflict kan een advocaat uw eigen positie behartigen en beoordelen welke informatie of betaling kan worden gevorderd. Vraag voor wie een al betrokken professional optreedt. Een brief van de notaris die door de erfgenamen is ingeschakeld, is niet automatisch onafhankelijk advies aan u.

7. Fictief voorbeeld: betaling later, aanspraak nu

Stel: een onterfd kind hoort dat een langstlevende partner voorlopig niet hoeft uit te betalen. Het kind besluit daarom niets te doen tot die partner is overleden. Ondertussen verstrijkt de tijd sinds het overlijden van de ouder. Dan kan het onderscheid tussen betalingsuitstel en de termijn voor het maken van aanspraak beslissend worden.

Een gerichte voorbereiding is het testament, de overlijdensdatum en ontvangen brieven laten beoordelen en een noodzakelijke verklaring tijdig doen. De berekening en mogelijke betalingsdatum worden daarna afzonderlijk uitgewerkt. Dit fictieve voorbeeld laat een risico zien, maar stelt niet vast dat iedere langstlevende dezelfde uitstelregeling kan gebruiken.

8. Checklist voor uw eerste adviesgesprek

Zet de overlijdensdatum en iedere gestelde termijn bovenaan uw dossier. Vermeld of u al heeft geschreven dat u de legitieme portie wilt ontvangen en aan wie. Vraag eerst naar uw positie en termijnbewaking en spreek daarna af hoe informatie, berekening en eventueel verhaal worden onderzocht.

Uitleg bij uw situatie (vervolg)

- ☐ Testament, familiegegevens en gegevens van de betrokken erfgenamen.
- ☐ Overlijdensdatum en iedere brief met een gestelde reactietermijn.
- ☐ Uw verklaring of eerdere correspondentie met bewijs van verzending en ontvangst.
- ☐ Ontvangen vermogensoverzicht, waarderingen, schulden en relevante giftgegevens.
- ☐ Een lijst van ontbrekende informatie en afzonderlijke geschilpunten over de berekening.

Veelgestelde vragen

Word ik door een beroep op de legitieme portie erfgenaam?

Niet automatisch. De legitieme portie is een geldelijke aanspraak. Een positie als erfgenaam en bevoegdheden bij beheer en verdeling moeten afzonderlijk worden vastgesteld.

Heb ik altijd vijf jaar om iets te doen?

Niet altijd. Naast een eerder gestelde redelijke termijn en de algemene vijfjaarsgrens bestaat de specifieke negenmaandenregeling van artikel 4:85 lid 2 bij nog onduidelijke aanspraken op vruchtgebruik van de echtgenoot. Laat de toepasselijke termijn direct vaststellen.

Moet ik eerst de definitieve waarde weten?

Wacht niet zonder advies op alle cijfers als daardoor een termijn kan verlopen. Het tijdig maken van de aanspraak en het daarna uitwerken van de omvang zijn verschillende werkzaamheden.

Kan ik direct betaling verlangen zodra ik de aanspraak maak?

Dat hangt af van de opeisbaarheid en eventuele wettelijke of testamentaire uitstelregeling. Het doen van de aanspraak is niet hetzelfde als vaststaan dat nu meteen betaald moet worden.

Mijn werkblad

Digitaal invulbaar en printbaar. Geen e-mailadres nodig.

Uw voorbereiding blijft van u

Vul alleen in wat u weet. Bewaar originelen apart. Noteer bij twijfel welke informatie u nog moet opvragen. Laat termijnen en ingrijpende stappen afzonderlijk beoordelen.

Geïventariseerde bezitting of gift

Geïventariseerde schuld

Neerwaartse waardecorrectie

Mijn volgende stap

Welke vraag stel ik aan mijn adviseur en welke afspraak maak ik?

Afspraak / datum / wie bewaakt de vervolgstap?

Bronnen en gebruik

Bewaar deze uitgave bij je zaakoverzicht. Raadpleeg bij twijfel de officiële bron en bespreek je situatie met een advocaat.

Notaris.nl - erfenis kinderen en kleinkinderen | 2026-10-23

Rijksoverheid - echtgenoot en kinderen onterven | 2026-10-23

Belastingdienst Kennisgroepen - legitieme portie en box 3 | 2026-10-23

Burgerlijk Wetboek: artikel 4:85 | 2026-10-23

Burgerlijk Wetboek: artikel 4:65 | 2026-10-23

Burgerlijk Wetboek: artikel 4:78 | 2026-10-23

Nog niet juridisch gecontroleerd. Algemene informatie, geen oordeel over uw zaak. Deze PDF heeft geen verzendknop. Bewaar een kopie en controleer na opslaan of uw ingevulde antwoorden bewaard zijn.